

DIAGNOZA NA POTRZEBY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY NOWOGRODZIEC

Spis treści

1. Ogólna charakterystyka Gminy	2
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	3
2.1. Sfera społeczna	3
2.2. Sfera gospodarcza.....	17
2.3. Sfera funkcjonalno – przestrzenna.....	20
2.4. Sfera techniczna	25
2.5. Sfera środowiskowa	29
3. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	32
3.1. Obszar zdegradowany	32
3.2. Obszar rewitalizacji	39
3.3. Analiza SWOT Obszaru Rewitalizacji	41

1. Ogólna charakterystyka Gminy

Gmina miejsko – wiejska Nowogrodzic położona jest w zachodniej części województwa dolnośląskiego, w południowo – zachodniej części powiatu bolesławieckiego i jest jedną z 6 gmin powiatu bolesławieckiego. Graniczy:

- na zachodzie z Gminą Węgliniec i Pieńsk z powiatu zgorzeleckiego,
- na północy z Gminą Osiecznica z powiatu bolesławieckiego,
- na wschodzie z Gminą wiejską Bolesławiec w powiecie bolesławieckim oraz Gminą Lwówek Śląski w powiecie lwóweckim,
- na południu z Gminą Lubań z powiatu lubańskiego i Gminą Gryfów Śląski z powiatu lwóweckiego¹.

Miasto Nowogrodzic – siedziba władz gminnych – znajduje się w odległości 28 km na wschód od Zgorzelca, a tym samym, od granicy polsko - niemieckiej, 14,5 km na północny – zachód od Bolesławca oraz około 54 km na zachód od Legnicy i około 115 km na zachód od Wrocławia, około 43 km na północny od granicy polsko – czeskiej.

Sieć osadnicza w gminie jest dobrze rozwinięta, co związane jest m.in. z korzystnym ukształtowaniem terenu, bowiem niemal w całości stanowi on część niziny Śląskiej i jedynie niewielki obszar w południowej części gminy zaliczany jest do Pogórza Izerskiego.

Gmina zajmuje obszar 176,29 km² (17 629 ha), co stanowi 13,52% powierzchni powiatu. Jest to więc jedna z najmniejszych gmin powiatu bolesławieckiego.

W strukturze terytorialnej gminy przeważają obszary wiejskie, które stanowią 91,0% jej ogólnej powierzchni. Obszar miejski, czyli miasto Nowogrodzic, to 16,1 km² i 9,0% terytorium gminy. W skład gminy wchodzi 12 sołectw: Czerna, Gierałtów, Godzieszów, Gościszów, Kierzno, Milików, Nowa Wieś, Parzyce, Wykroty, Zabłocie, Zagajnik, Zebrzydowa.

Przez miasto Nowogrodzic przebiega droga wojewódzka nr 357, która łączy miejscowość z Lubaniem i Osiecznicą oraz dzięki połączeniu z drogą krajową nr A4 zapewnia możliwość dojazdu do Bolesławca i granicy z Niemcami. Przez gminę przebiegają linie kolejowe: z Wrocławia w kierunku zachodniej granicy państwa i linia północ – południe łącząca Szczecin z Jelenią Górą. W sąsiedniej gminie Węgliniec znajduje się jedna z największych w Polsce stacji rozrządowych PKP. Nowogrodzic,

¹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy i Miasta Nowogrodzic, Uchwała Nr XXVI/179/16 Rady Miejskiej w Nowogrodzcu z dnia 24 czerwca 2016 r., s. 18

dzięki komunikacji autobusowej oraz kolejowej, ma połączenia zarówno z Bolesławcem, jak i z bardziej oddalonymi, większymi miejscowościami, jak: Legnica i Jelenia Góra. Dodatkowo, komunikacja autobusowa PKS Bolesławiec zapewnia łączność między miejscowościami gminy Nowogrodzic².

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

2.1. Sfera społeczna

Zmiany liczby mieszkańców oraz struktura wiekowa

Gminę Nowogrodzic w 2015 roku zamieszkiwało 14 803 osób³, tj. 35% ludności powiatu bolesławieckiego oraz 0,8% mieszkańców województwa dolnośląskiego. Struktura osadnicza Gminy determinuje rozkład przestrzenny mieszkańców. Niewielka przestrzeń miejska stanowi miejsce życia dla około 30% społeczności Nowogrodźca. Wpływa to również na wysokie wartości wskaźnika zaludnienia, który w mieście w 2015 roku wyniósł 265 osób/km² i był prawie dwukrotnie większy niż średnia dla województwa (146 osób/km²).

Analiza zmian potencjału demograficznego Gminy wskazuje na jej atrakcyjność do zamieszkania. W ostatnich trzech latach zarówno na terenie miasta, jak i obszarów wiejskich, odnotowano wzrost liczby mieszkańców (odpowiednio na poziomie 8% i 6,3%). Trend ten można rozpatrywać dwojako. Z jednej strony zjawisko ma charakter pozytywny w stosunku do sytuacji obserwowanej w innych dolnośląskich gminach, w których następuje odpływ mieszkańców, zwłaszcza z terenów miejskich. Z drugiej strony, przyrost liczby ludności wymaga dostosowania infrastruktury i zapewnienia mieszkańcom właściwych warunków życia praktycznie w każdym aspekcie – infrastrukturalnym, przestrzennym, gospodarczym itp.

Wzrost liczby mieszkańców w gminie jest efektem przede wszystkim rzeczywistego przyrostu osób wynikającego ze zdarzeń demograficznych. Gmina Nowogrodzic w latach 2012-2015 charakteryzowała się dodatnim przyrostem naturalnym. W całym okresie analizy wartość wskaźnika zarówno na terenie miasta, jak

² Studium Wykonalności projektu „Renowacja kamienic przy ul. Bolesławieckiej Nr 6,7,8 w Nowogrodźcu”

³ Na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu. Według statystyki publicznej, udostępnianej przez Główny Urząd Statystyczny, mieszkańcy gminy liczyli 15 281 osób.

i miejscowościach wiejskich była wyższa niż w powiecie bolesławieckim oraz województwie dolnośląskim (tab. 1).

Tab.1. Wybrane wskaźniki demograficzne dla Gminy Nowogrodziec.

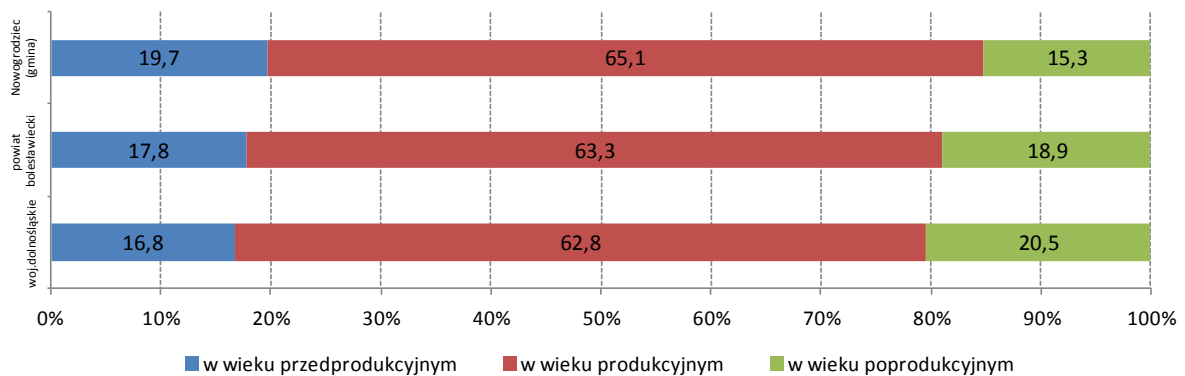
	przyrost naturalny na 1000 ludności				saldo migracji na 1000 osób*		
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014
woj. dolnośląskie	-1,1	-1,6	-0,9	-1,8	0,3	0,0	0,2
powiat bolesławiecki	-0,5	-0,6	0,2	-0,8	-1,0	-1,3	-0,6
Nowogrodziec (gmina)	1,9	2,1	1,6	1,6	-0,8	-4,1	-1,0
Nowogrodziec (miasto)	0,9	0,9	3,1	4,3	-3,1	1,2	-0,5
Nowogrodziec (obszar wiejski)	2,3	2,5	1,1	0,6	0,1	-6,1	-1,2

*Statystyka publiczna nie dysponuje jeszcze danymi dla 2015 roku.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Nieco odmiennie kształtuje się sytuacja związana z czynnikiem migracyjnym. O ile w województwie, w ostatnich trzech latach, odnotowuje się niewielki przyrost migracyjny liczby mieszkańców, to na terenie powiatu bolesławieckiego oraz w gminie Nowogrodziec notuje się większą liczbę wymeldowań niż zameldowań. Tym samym, jest to sygnał dla władz Gminy wskazujący na konieczność dostosowania infrastruktury społecznej do potrzeb społeczności lokalnej oraz monitorowania dalszych procesów demograficznych. Należy bowiem pamiętać, że zjawiska związane z przyrostem naturalnym podlegają silnym fluktuacjom wynikającym z wielu czynników, na które Gmina nie ma bezpośredniego wpływu. W przypadku wyhamowania liczby urodzeń, istnieje realne ryzyko spadku liczby mieszkańców w związku z odpływem migracyjnym wynikającym z rozwoju budownictwa w strefach podmiejskich miast.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy Nowogrodziec wskazuje na relatywnie korzystniejszą sytuację potencjału demograficznego niż w regionie. Udział mieszkańców młodych, tj. do 17 roku życia wynosił w 2015 roku około 20% i był o 1 punkt procentowy wyższy niż wartość wskaźnika dla województwa dolnośląskiego. Na uwagę zasługuje również fakt, że w samym mieście Nowogrodziec udział osób młodych wyniósł w tym czasie nieco ponad 17%. Analiza danych historycznych wskazuje ponadto na utrzymywanie się w całym regionie (również w Nowogrodźcu) stopniowego trendu w kierunku starzenia się społeczeństwa. W analizowanych jednostkach przestrzennych odnotowuje się spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (do 17 roku życia), w wieku produkcyjnym (kobiety do 60 a mężczyźni do 65 roku życia) na rzecz wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Ryc.1. Struktura mieszkańców według ekonomicznych grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców w oparciu o dane Urzędu Miejskiego w Nowogrodzcu⁴ wskazała, że zaledwie w ciągu trzech lat (2013-2015) liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła w całej gminie o 17% (z 1758 do 2068 osób) i w 2015 roku udział tej grupy wiekowej wyniósł 14% ogólnej liczby mieszkańców. Wzrost ten objął w takim samym stopniu miasto, jak i obszary wiejskie. „Jest to bardzo niepokojące zjawisko, gdyż wskazuje na starzenie się społeczeństwa. Sytuacja ta wiąże się z tym, że gmina jest zmuszona przeznaczać większą ilość środków na zaspokojenie potrzeb tej grupy mieszkańców, włączając w to wydatki na pomoc społeczną”⁵.

Struktura przestrzenna rozmieszczenia mieszkańców wskazuje na koncentrację obszarów o najwyższym udziale osób w wieku senioralnym głównie mieście (tab.2) oraz w wybranych miejscowościach wiejskich. Za jednostkę spełniającą kryterium uznano tą, w której udział ludności w wieku poprodukcyjnym przekroczył średnią wartość wskaźnika dla Gminy (14%) ustaloną na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzcu.

⁴ Analiza struktury wiekowej mieszkańców dokonana została dwójako. Porównanie sytuacji w gminie na tle regionu opracowane zostało na bazie danych Banku Danych Lokalnych. Natomiast ocena zróżnicowania wewnątrz gminnego - na podstawie danych Urzędu Miejskiego. Wynika to z faktu odmiennego poziomu agregacji funkcjonalnych grup wiekowych. Statystyka publiczna opiera się na podziale ekonomicznych grup wieku związanych z końcem nauki oraz możliwością podjęcia pracy. W statystykach prowadzonych przez jednostki samorządowe, punkt odniesienia stanowi wiek uprawniający do głosowania (czynne prawo wyborcze).

⁵ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy i Miasta Nowogrodzic, Uchwała Nr XXVI/179/16 Rady Miejskiej w Nowogrodzcu z dnia 24 czerwca 2016 r., s. 22.

Tab.2. Obszary gminy o niekorzystnej strukturze wiekowej mieszkańców.

	udział osób w wieku poprodukcyjnym (%)	wskaźnik starości demograficznej*
Miasto/ulica		
Strzelecka	37,7	2,7
Fabryczna	36,4	2,6
Szkolna	36,0	2,6
Kusocińskiego	32,3	2,3
Brodatego	31,4	2,2
22 Lipca	31,3	2,2
Wąska	30,0	2,1
Łąkowa	29,6	2,1
Rynek	26,9	1,9
Górników	25,8	1,8
Parkowa	25,8	1,8
Chopina	23,7	1,7
Kopernika	20,0	1,4
Ćwiklińskiej	19,4	1,4
Kolejowa	19,0	1,4
Mickiewicza	17,7	1,3
Odrzychowska	17,4	1,2
Sienkiewicza	16,9	1,2
Kamienna	16,7	1,2
Zielona	16,7	1,2
Chrobrego	16,3	1,2
Lubańska	16,0	1,1
Bolesławiecka	15,7	1,1
Garncarska	14,8	1,1
Asnyka	14,0	1,0
Miejscowość wiejska		
Zagajnik	17,1	1,2
Kierzno	14,8	1,1
Gierałtów	14,8	1,1
Zebrzydowa	14,4	1,0
Wykroty	14,1	1,0

* stosunek liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym danej ulicy lub miejscowości w odniesieniu do wartości średniej dla gminy (14% = 1).

Źródło opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodzcu.

Bezrobocie

Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Nowogrodzic koresponduje z natężeniem problemu bezrobocia. Na terenie całego powiatu bolesławieckiego zarejestrowanych było w 2015 roku 2 375 bezrobotnych z czego 378

(tj. 15,9%) zamieszkiwało gminę Nowogrodzic. Stopa bezrobocia rejestrowanego, tj. stosunek osób pozostających bez pracy względem osób aktywnych zawodowo) wynosił w powiecie 7,6% i był on niższy od wartości dla województwa dolnośląskiego (8,6%). Pomimo mniejszej skali bezrobocia niż w regionie, dostrzega się jednak w latach 2013-2015 ten sam kierunek zmian. W analizowanych latach w całym regionie odnotowano spadek bezrobocia, co odpowiadało poprawie sytuacji gospodarczej nie tylko województwa, ale i całego kraju. W Polsce stopa bezrobocia we wspomnianych latach zmniejszyła się z 13,4% do 9,8%.

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Bolesławcu, liczba bezrobotnych w Gminie Nowogrodzic w 2015 roku wyniosła 378 osób i była niższa względem pierwszego roku analizy o 217 osób. Udział osób pozostających bez pracy w ogólnej liczbie mieszkańców wyniósł 2,6%⁶.

Grupą bezrobotnych znajdującą się w szczególnej sytuacji są osoby tzw. długotrwale bezrobotne. W powiecie bolesławieckim liczba osób pozostająca bez pracy powyżej 12 miesięcy wynosiła w 2015 roku 504 osoby, co stanowiło ponad 21% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Pod tym względem sytuacja na terenie gminy Nowogrodzic przedstawia się dużo bardziej niekorzystnie – udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie pozostających bez pracy wyniósł 34% (w mieście udział ten wyniósł 39,4%). Struktura ta koresponduje z występowaniem takich negatywnych zjawisk, jak bezrobocie osób o niskim wykształceniu (27,8% ogółu bezrobotnych w gminie) oraz bezrobocie osób starszych, powyżej 50 roku życia (31,5% bezrobotnych w Nowogrodźcu). Niekorzystny jest fakt, że pomimo nominalnego spadku liczby bezrobotnych w wieku starszym (ze 153 w 2002 roku do 119 osób w 2015 roku) wzrósł udział tej grupy bezrobotnych (odpowiednio z 25% do 31,5%).

Na szczególną uwagę władz samorządowych zasługuje konieczność monitorowania dalszych zmian w tym kierunku, zwłaszcza w kontekście coraz większego zagrożenia bezrobociem m.in. wśród osób młodych. W latach 2013 – 2015 liczba bezrobotnych poniżej 25 roku życia zmniejszyła się ze 135 do 72 osób. Nie wpłynęło to jednak na poprawę struktury osób bezrobotnych. W 2015 roku młodzi bezrobotni stanowili 19% pozostających bez pracy. Aktywizacja zawodowa osób

⁶ W związku z brakiem danych o liczbie aktywnych zawodowo w poszczególnych jednostkach osadniczych gminy oraz różnej metodologii agregowania mieszkańców względem grup wiekowych (według GUS wiek produkcyjny rozpoczyna się od 17 roku życia; w statystykach Urzędu Miejskiego ta sama grupa zawiera się w przedziale od 18 roku życia) dla potrzeb niniejszej analizy oraz delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, dane o osobach bezrobotnych odnoszone są do ogólnej liczby mieszkańców.

znajdujących się w szczególnej sytuacji zarówno ze względu na wiek, jak i wykształcenie pozwoli na skuteczne przeciwdziałanie potencjalnym ekonomicznym i społecznym zagrożeniom dla rozwoju gminy Nowogrodziec. Działania te trzeba z wyprzedzeniem zaplanować i ukierunkować, co zapewni skuteczność i efektywność interwencji.

Analiza przestrzenna Gminy Nowogrodziec pod względem rozmieszczania obszarów charakteryzujących się kumulacją problemów związanych z bezrobociem wskazała miejsca szczególnej koncentracji tej kategorii negatywnych zjawisk. Szczegółowa analiza wskazała, że największe odchylenia wartości wskaźników od średniej wartości dla gminy charakteryzują kilkanaście ulic w mieście oraz miejscowości wiejskie (tab.3).

Tab.3. Obszary gminy o najwyższych wartościach wskaźników bezrobocia.

	bezrobotni w ogólnej liczbie mieszkańców	wskaźnik bezrobocia*		bezrobotni długotrwale w ogólnej liczbie mieszkańców	wskaźnik długotrwałego bezrobocia**
Miasto/ulica			Miasto/ulica		
Kwiatowa	9,8	3,8	Ogrodowa	4,0	4,6
Kusocińskiego	9,7	3,8	Ćwiklińskiej	3,2	3,7
Leśna	5,8	2,3	Chopina	2,6	3,0
Szpitalna	5,7	2,2	Leśna	2,3	2,6
Sienkiewicza	5,6	2,2	Zielona	2,2	2,5
Bolesławiecka	4,1	1,6	Kwiatowa	2,0	2,2
Ogrodowa	4,0	1,6	Szpitalna	1,9	2,1
Strzelecka	3,8	1,5	Lubańska	1,8	2,1
Łąkowa	3,7	1,5	Bolesławiecka	1,7	1,9
Chrobrego	3,3	1,3	Młyńska	1,5	1,8
Ćwiklińskiej	3,2	1,3	Sienkiewicza	1,4	1,6
Młyńska	3,1	1,2	Robotnicza	1,4	1,6
Lubańska	2,9	1,1	1 Maja	1,3	1,5
Chopina	2,6	1,0	Różana	1,3	1,4
			Kolejowa	1,2	1,4
			Słowackiego	1,0	1,1
			Odrzychowska	0,9	1,1
Miejscowość wiejska			Miejscowość wiejska		
Zagajnik	3,9	1,5	Parzyce	1,3	1,5
Parzyce	3,5	1,4	Zabłocie	1,1	1,2
Gierałtów	3,3	1,3	Kierzno	1,0	1,2
Kierzno	3,1	1,2	Wykroty	0,9	1,1
Nowa Wieś	3,0	1,2	Gierałtów	0,9	1,1
Wykroty	2,9	1,2	Gościszów	0,9	1,1

Czerna	2,8	1,1	
Zebrzydowa	2,7	1,0	

* stosunek liczby osób bezrobotnych zamieszkującej na danej ulicy lub w miejscowości w odniesieniu do wartości średniej dla gminy ($2,6\% = 1$).

** stosunek liczby osób bezrobotnych długotrwale zamieszkujących na danej ulicy lub w miejscowości w odniesieniu do wartości średniej dla gminy ($0,9\% = 1$).

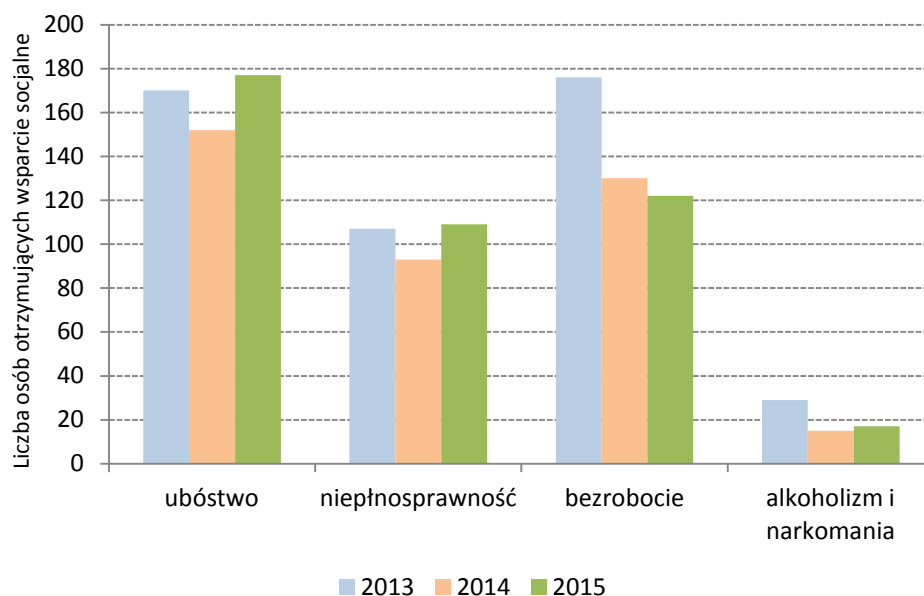
Źródło opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu.

Pomoc społeczna

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS) w Nowogrodźcu odpowiedzialny za wsparcie socjalne mieszkańców, udzielił w 2015 r. pomocy 1 093 mieszkańcom. Systemem pomocy społecznej objął zatem wsparciem 7,4% mieszkańców gminy. Dla porównania, w 2012 r. wsparciem objętych były 1 592 osoby. Rozkład przestrzenny udzielonego wsparcia wskazuje na przewagę konieczności pomocy dedykowanej obszarowi miasta, gdzie ze wsparcia socjalnego w 2015 roku skorzystało 8% mieszkańców. W tym samym czasie z pomocy MGOPS skorzystało 7% mieszkańców obszarów wiejskich gminy. Liczba osób korzystających z pomocy MGOPS w latach 2013-2015 uległa zmniejszeniu, na co wpływ miała nie tylko poprawa sytuacji materialnej wybranych rodzin, ale także zmiana przepisów określających kryteria przyznania wsparcia. Jak wskazano wcześniej, w latach 2013-2015 nastąpiła poprawa na regionalnym rynku pracy, co przyczyniło się do spadku liczby osób bezrobotnych, a tym samym do ograniczenia liczby potencjalnych odbiorców pomocy socjalnej.

W ocenie występowania zjawisk kryzysowych na terenie Nowogrodźca, dużo bardziej kluczowa niż dynamika zmian, jest analiza struktury udzielonego wsparcia. Główne przyczyny udzielonej pomocy w 2015 roku to ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność. Niekorzystny. w kontekście wcześniej przedstawionych analiz, wydaje się wzrost liczby osób objętych pomocą ze względu na ubóstwo (ryc. 2). W 2002 z powodu ubóstwa wsparcie otrzymało 43% wszystkich klientów MGOPS; w 2014 udział ten wzrósł do 55%. Obecnie na każdych 100 mieszkańców Gminy Nowogrodziec, co najmniej 4 osoby korzystają z pomocy z powodu ubóstwa.

Na równie stabilnym poziomie utrzymuje się liczba osób otrzymujących wsparcie ze względu na niepełnosprawność (średnio około 100 osób w każdym roku; 25% beneficjentów wsparcia udzielonego na obszarach wiejskich, 33% beneficjentów wsparcia udzielonego na terenie miasta). Jest to bowiem kategoria wsparcia, która jest najmniej narażona na fluktuacje ze względu na zmianę sytuacji życiowej beneficjentów wsparcia.

Ryc.2. Liczba osób objętych pomocą społeczną w Gminie Nowogrodzice.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogrodzcu

Jednym z problemów społecznych występujących w Gminie Nowogrodzice jest alkoholizm i narkomania. Co prawda liczba osób objętych wsparciem MGOPS z tego powodu zmniejszyła w latach 2002 – 2014 ze 136 do 62, ale na uwagę zasługuje fakt, że w wielu przypadkach problemy związane z nadużywaniem alkoholu czy narkotyków nie są zgłaszane do stosownych instytucji. Wynika to często ze wstydu, obawy przed negatywną opinią społeczną czy przekonaniem, że można samemu próbować poradzić sobie z danym problemem. „Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym”⁷. Coraz bardziej dostrzegalnym i doskwierającym problemem jest wzrost liczby młodych osób, które uzależniają się od narkotyków.

W 2015 roku w Nowogrodzcu prawie 6% wszystkich beneficjentów pomocy społecznej korzystało ze wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii. Działaniami

⁷ Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogrodzice na lata 2007-2013”, Załącznik do Uchwały Nr XII/74/07 Rady Miejskiej w Nowogrodzcu z dnia 27 kwietnia 2007 r., s.45.

Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ostatnich trzech latach objętych zostało w sumie 49 osób.

Analiza przestrzenna występowania problemów społecznych na terenie gminy wskazała, że w większym stopniu dotyczą one obszaru miasta. W jego granicach znajdują się miejsca charakteryzujące się wskaźnikami znacznie odbiegającymi od wartości średniej dla gminy. Wykaz miejsc o szczególnym zagrożeniu ubóstwem zamieszczony został w poniższej tabeli.

Tab.4. Obszary Gminy o najwyższych wartościach wskaźnika ubóstwa

	liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	wskaźnik ubóstwa*
Miasto/ulica		
Bolesławiecka	17	2,4
Kościelna	17	2,2
Ćwiklińskiej	16	2,2
Lubańska	15	2,1
Szpitalna	15	2,0
Kolejowa	15	2,0
Kwiatowa	14	1,9
Słowackiego	14	1,8
Chrobrego	13	1,7
Sienkiewicza	11	1,4
1 Maja	10	1,4
Kościuszki	10	1,4
Jodłowa	10	1,4
Asnyka	9	1,2
Młyńska	8	1,1
Ołdrzychowska	8	1,1
Miejscowość wiejska		
Parzyce	10	1,4
Wykroty	9	1,2
Milików	9	1,2
Kierzno	8	1,1
Godzieszów	8	1,1
Zebrzydowa	7	1,0

* stosunek liczby osób objętych pomocą społeczną zamieszkującej na danej ulicy lub w miejscowości w odniesieniu do wartości średniej dla gminy (7% = 1).

Źródło opracowanie własne na podstawie danych Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogrodźcu.

Szczególnym przejawem koncentracji negatywnych zjawisk społecznych związanych z ubóstwem jest obecność mieszkańców oczekujących na przyznanie lokalu

z zasobów komunalnych Gminy. Zarówno na terenie miasta, jak i obszarach wiejskich zamieszkują osoby zgłaszające potrzebę skierowania do lokalu komunalnego. Miasto jest w posiadaniu 127 takich lokali, które obecnie są zamieszkane. Liczba mieszkańców czekających na przyznanie lokalu w 2015 roku wynosiła 43 osoby, o 10 mniej względem 2012 roku. Rozmieszczenie potencjalnych beneficjentów pomocy wskazuje na występowanie problemu zarówno w mieście, jak i na wsi (tab. 5).

Tab.5. Liczba osób oczekujących na mieszkanie komunalne.

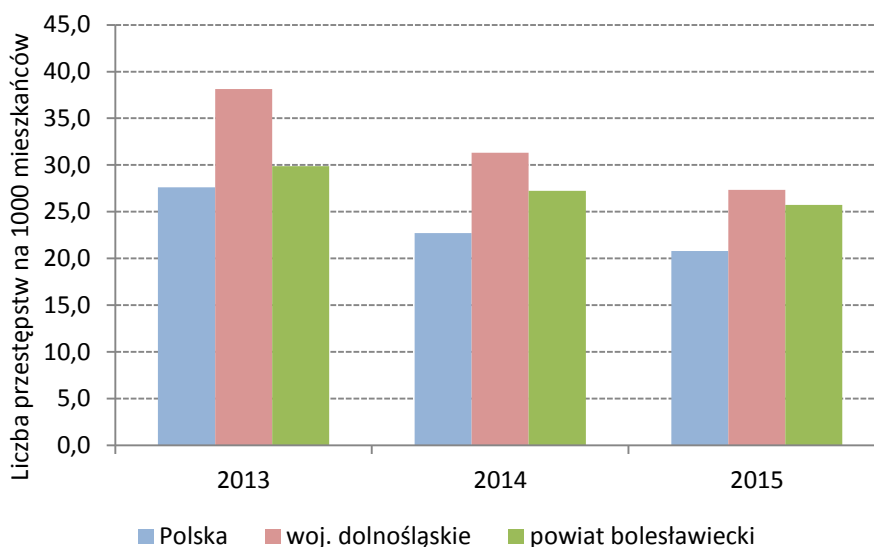
	Liczba osób oczekujących na mieszkanie komunalne
Miasto/ulica	
Asnyka	5
Kolejowa	2
Lubańska	2
Mickiewicza	1
Chrobrego	1
Kościelna	1
Odrzychowska	1
Robotnicza	1
Wąska	1
Miejscowości	
Zebrzydowa	8
Wykroty	6
Milików	3
Gościszów	3
Gierałtów	2
Czerna	2
Nowa Wieś	1
Parzyce	1
Zagajnik	1
Godziszów	1

Źródło opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowogrodźcu.

Bezpieczeństwo publiczne

Ocena jakości życia mieszkańców dokonana została m.in. w oparciu o subiektywne poczucie bezpieczeństwa. Analiza danych statystycznych dotyczących przestępczości w regionie wskazuje, że w powiecie bolesławieckim poczucie bezpieczeństwa jest niższe niż w kraju. Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców w latach 2013-2015 przyjęła wyższe wartości w powiecie niż w kraju (ryc. 3). Według danych

Urzędu Statystycznego na terenie powiatu bolesławieckiego, w 2015 r. popełniono w sumie 2 326 przestępstwa, o około 14% mniej niż w 2013 r. Tym samym spadła wartość wskaźnika przestępczości z 29,9 do 25,8 przestępstw na 1000 mieszkańców.

Ryc.3. Wskaźnik przestępczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Pomimo spadku liczby czynów karalnych należy pamiętać, że jest to przestępczość nie tyle groźna, ile dokuczliwa społecznie, a wynika ona w dużej mierze z problemów społecznych i rozwoju patologii społecznej. O ile analiza poszczególnych kategorii przestępstw popełnionych w powiecie bolesławieckim wskazuje na mniejsze zagrożenie niż w województwie, to wyjątek stanowią przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. W latach 2013 – 2015 w powiecie popełniono w sumie 214 przestępstw w tej kategorii czynu karalnego (średnio około 70 rocznie). Liczba czynów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w każdym roku analizy przyjmowała wyższe wartości w powiecie niż w województwie. W 2015 roku różnica była największa i wyniosła 50% (woj. dolnośląskie – 0,47 czynów na 1000 mieszkańców, powiat bolesławiecki – 0,71 czynów na 1000 mieszkańców).

Zgodnie z danymi Komisariatu Policji w Nowogrodźcu, w strukturze czynów karalnych (w ramach podstawowych kategorii przestępstw) popełnionych na terenie Gminy Nowogrodziec dominują kradzieże. Co roku odnotowuje się również dużą liczbę wykroczeń społecznie uciążliwych (tab. 6).

Tab.6. Struktura czynów karalnych na terenie Gminy Nowogrodzic.

L.p.	Zdarzenie	2013	2014	2015
1	Kradzieże	99	48	89
2	Kradzieże z włamaniem	90	57	48
3	Kradzieże pojazdów	10	3	5
4	Zniszczenie mienia	27	34	24
5	Uszkodzenie ciała	13	14	7
6	Bójki z pobiciem	4	2	1
7	Znęcanie się	18	19	13
8	Nietrzeźwi kierujący pojazdami	224	92	65
9	Wykroczenia społecznie uciążliwe (pouczenia i mandaty)	1000	1047	827

Źródło: Komisariat Policji w Nowogrodzcu.

Tab.7. Obszary gminy o najwyższych wartościach wskaźnika „przestępczości”.

	liczba "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców	wskaźnik "przestępczości"*
Miasto/ulice		
Jodłowa	13,33	23,2
Chopina	7,89	13,7
Chrobrego	3,67	6,4
Bolesławiecka	3,31	5,8
Młyńska	2,05	3,6
Asnyka	1,10	1,9
Miejscowości wiejskie		
Gościszów	1,14	2,0
Zebrzydowa	1,09	1,9
Gierałtów	0,68	1,2

* stosunek liczby „Niebieskich kart” do liczby mieszkańców danej ulicy lub w miejscowości w odniesieniu do wartości średniej dla gminy ($0,57\% = 1$).

Źródło opracowanie własne na podstawie danych Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogrodzcu.

Specyficzną formę przestępczości stanowi przemoc w rodzinie. W Gminie Nowogrodzic w 2015 roku założonych było 85 „Niebieskich kart”, z czego 35% na terenie miasta. Ich liczba w ciągu niespełna trzech lat wzrosła o prawie 50%, co wskazuje nie tylko na istotność problemu, ale także na wzrost świadomości obywateli na temat możliwości przeciwdziałania tej formie patologii.

Poziom edukacji

Ocena poziomu kapitału społecznego określona została na podstawie wyników nauczania w gimnazjach. Jest to etap edukacji, który decyduje bardzo często o wyborze przez młodego człowieka dalszej ścieżki edukacyjnej. Ocena dokonywana jest poprzez analizę wyników egzaminu gimnazjalnego. Na terenie gminy działają dwa gimnazja:

Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Nowogrodźcu, Gimnazjum im. Ireny Sendler w Wykrotach oraz Gimnazjum w Nowej Wsi.

Tab.8. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2015/2016.

	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		j. angielski		j. niemiecki	
	j. polski	historia i WOS	matemat.	przedm. przyrodn.	podst.	rozs.	podst.	rozs.
dolnośląskie	61,2	63,2	46,8	49,0	66,6	49,2	55,3	34,7
powiat bolesławiecki	60,4	61,6	47,1	46,4	62,8	45,0	61,2	35,2
Gmina Nowogrodziec	58,3	58,5	45,3	45,3	59,0	34,3	59,3	30,3
Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Nowogrodźcu	60,9	58,0	47,6	45,7	58,7	31,9	57,4	27,2
Gimnazjum im. Ireny Sendler w Wykrotach	54,9	64,8	44,9	49,1	66,9	43,5	-	-
Gimnazjum w Nowej Wsi	50,5	56,1	36,4	41,0	53,5	31,0	84,3	62,0

Źródło: Okręgowa Komisja <http://www.oke.wroc.pl/>

Analiza porównawcza osiągniętych wyników wskazuje na niższe osiągnięcia uczniów szkół gimnazjalnych w gminie niż w przypadku powiatu i województwa (tab.8). Dla zobrazowania dysproporcji przestrzennych wewnątrz gminy sprowadzono wyniki egzaminów ze wszystkich przedmiotów do jednego wskaźnika (średni wynik w %) oraz odniesiono je do miejsc zamieszkania uczniów przystępujących do egzaminu, a następnie do średniego wyniku dla całej gminy. Tym samym możliwe było wskazanie miejsc, w których konieczna jest zwiększona interwencja w zakresie poprawy jakości nauczania.

Tab.9. Obszary o najniższych wynikach egzaminu gimnazjalnego.

	Średni wynik egzaminu gimnazjalnego (%)	wskaźnik edukacji*
Miasto/ulice		
Kościelna	29,7	1,7
Zielona	33,1	1,6
Mickiewicza	33,4	1,5
Odrzychowska	37,1	1,4
Robotnicza	37,6	1,4
Lubańska	47,4	1,1
Młyńska	47,4	1,1

Bolesławiecka	48,3	1,1
Nowogrodzka	49,0	1,0
Parkowa	49,7	1,0
Kusocińskiego	51,4	1,0
Miejscowości wiejskie		
Kierzno	21,5	2,4
Zagajnik	36,1	1,4
Czerna	40,8	1,3
Gierałtów	43,3	1,2
Zabłocie	45,6	1,1
Wykroty	47,0	1,1
Nowa Wieś	47,7	1,1
Godzieszów	47,9	1,1
Zebrzydowa	48,0	1,1
Parzyce	48,1	1,1
Milików	51,0	1,0
Gościszów	51,4	1,0

* stosunek wyniku egzaminu gimnazjalnego w odniesieniu do wartości średniej dla gminy (51,4% = 1).
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w gimnazjach w gminie Nowogrodzic.

Aktywność społeczna i obywatelska

Wszystkie obszary życia wspierane są przez działania organizacji pozarządowych, których łączna liczba w gminie Nowogrodzic wynosiła 34 podmioty, z czego zaledwie 11 na terenie miasta.

Zgodnie z danymi REGON, w gminie zarejestrowanych w 2015 roku było w sumie 34 organizacje społeczne (31 stowarzyszeń oraz 3 fundacje). Liczba ta jest względnie stała, ponieważ w pierwszym roku analizy w gminie działały 32 organizacje. Zmiany te wpłynęły nieznacznie na zmianę wartości wskaźnika nasycenia podmiotami pozarządowymi (NGO). W latach 2013-2015 jego wartość wzrosła z 2,10 do 2,22 podmiotów na 1000 mieszkańców. Niestety wartości te nadal odbiegają od średniej dla powiatu oraz województwa.

Tab.10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców.

	2013	2014	2015
wol. dolnośląskie	3,42	3,61	3,85
powiat bolesławiecki	2,34	2,44	2,66
Nowogrodzic (gmina)	2,10	2,16	2,22
Nowogrodzic (miasto)	2,36	2,37	2,58
Nowogrodzic (obszar wiejski)	2,00	2,09	2,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych.

Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, zagwarantowaną przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.⁸ jest prawo wyborcze. Analiza aktywności obywatelskiej została dokonana na podstawie uczestnictwa w wyborach parlamentarnych, które odbyły się w 2015 roku. W Nowogrodźcu na dzień ostatnich wyborów zamieszkiwało 11 955 obywateli uprawnionych do głosowania.

Frekwencja wyborcza zarejestrowana w gminie Nowogrodzic (35,69%) była najniższą powiecie bolesławieckim (43,56%) oraz jedną z najniższych w województwie dolnośląskim (49,42%). Słaba aktywność obywatelska w porównaniu z niedostateczną aktywnością społeczną stanowią tym samym jeden z kluczowych problemów w odniesieniu do kapitału społecznego gminy. Analiza rozkładu przestrzennego frekwencji w poszczególnych obwodach wyborczych pozwoliła wskazać miejsca, w których poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym jest najniższy. Są to głównie obszary wiejskie, tj. miejscowości: Godziszów, Milików, Gierałów, Gościszów, Czerna, Nowa Wieś i Kierzno.

2.2. Sfera gospodarcza

Stan kryzysowy jednostki może wynikać również z niewystarczającego poziomu przedsiębiorczości. Poziom rozwoju działalności gospodarczej zależy m.in. od potencjału kapitału ludzkiego, renty położenia oraz wsparcia władz gminnych w sferze rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w gminie zarejestrowanych było 1 061 podmiotów gospodarczych, z czego sektor prywatny stanowił 98%. Przewagę stanowią przedsiębiorstwa, które swoją siedzibę mają na obszarze wiejskim gminy (733 firmy). W sektorze prywatnym największą rolę odgrywają osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą (617 firmy), spółki prawa handlowego (38 firm) oraz spółki z udziałem kapitału zagranicznego (22 firmy). W gminie prowadzona jest działalność gospodarcza praktycznie we wszystkich branżach (według sekcji PKD z 2007). Najwięcej podmiotów gospodarczych (264) prowadzi działalność w obszarze sekcji F (budownictwo). Znacząca liczba (159) prowadzi działalność w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny) i w sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) - 76.

⁸ Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.

Wskaźnik przedsiębiorczości wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi dla gminy Nowogrodzic 8,8 i jest on niższy od wskaźnika dla powiatu bolesławieckiego i województwa (tab.11).

Tab.11. Liczba podmiotów osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym.

	2013	2014	2015
woj. dolnośląskie	12,6	12,7	12,9
powiat bolesławiecki	9,8	10,0	10,2
Nowogrodzic (gmina)	8,1	8,5	8,8
Nowogrodzic (miasto)	8,2	8,7	9,1
Nowogrodzic (obszar wiejski)	8,0	8,4	8,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

„W końcu lat 90-tych po ustanowieniu Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości powstała podstrefa w Nowogrodzcu w obrębie Wykroty. Przylega ona do drogi krajowej nr 4 (Zgorzelec – Bolesławiec – Wrocław), która łączy teren strefy z odległym o 17 km byłym przejściem granicznym w Jędrzychowicach koło Zgorzelca oraz drogi wojewódzkiej nr 296 (Lubań-Żagań) prowadzącej do autostrady A-12.

W odległości 300 m od granic strefy, na autostradzie A-4 (Jędrzychowice – Wrocław – wschodnia granica kraju) znajduje się węzeł zjazdowo-wjazdowy Godzieszów. Lokalizacja na terenie gminy odcinka autostrady A-4 wraz z urządzeniami towarzyszącymi: węzłem "Godzieszów" i miejscami obsługi podróżnych w Czernej, skutkuje wzrostem zainteresowania inwestorów i trendem do lokalizowania nowych obiektów usługowych i magazynowo-składowych w sąsiedztwie węzła "Godzieszów" - w Jeleniowie oraz we wsi Wykroty. W Specjalnej Strefie Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości w Wykrotach działalność prowadzi znacząca część przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Gminy. Dodatkowo gmina dysponuje terenami dla rozwoju aktywizacji gospodarczej przygotowanymi dla inwestorów”⁹.

Dla oceny stopnia zróżnicowania wewnętrznego gminy pod względem rozwoju przedsiębiorczości wykorzystano dane o podmiotach zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEiDG). Według danych CEiDG, w

⁹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy i Miasta Nowogrodzic, Uchwała Nr XXVI/179/16 Rady Miejskiej w Nowogrodzcu z dnia 24 czerwca 2016 r., s. 25.

gminie zarejestrowanych było 576 podmiotów (6 firm na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym), z czego 74% na obszarach wiejskich. Dynamika zmian liczby podmiotów wskazuje na potencjał przedsiębiorczy mieszkańców regionu. Przewagę stanowi bowiem liczba firm nowo zarejestrowanych nad firmami wyrejestrowanymi. W 2015 roku stosunek ten wyniósł 1,51 i był nieco niższy od wartości wskaźnika w 2013 roku (1,92 podmiotu).

Tab.12. Obszary o najniższych aktywności gospodarczej w gminie.

	Podmioty zarejestrowane w CEiDG na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	wskaźnik degradacji gospodarczej*
Miasto/ulice		
Kościelna	1,3	4,8
Rynek	2,0	3,0
Polna	2,4	2,5
Wesoła	3,1	1,9
Zielona	3,2	1,9
Robotnicza	3,6	1,7
Chopina	4,2	1,4
Ołdrzychowska	4,5	1,3
Asnyka	4,6	1,3
Kaolinowa	4,8	1,3
Mickiewicza	4,9	1,2
Nowogrodzka	5,0	1,2
Leśna	5,2	1,2
Kościuszki	5,6	1,1
Lubańska	5,7	1,1
Górników	5,9	1,0
Miejscowości wiejskie		
Gieraltów	2,9	2,1
Zagajnik	3,6	1,7
Godzieszów	3,9	1,6
Wykroty	5,2	1,2
Gościszów	5,8	1,0
Nowa Wieś	5,9	1,0

* stosunek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w CEiDG w stosunku do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym na danej ulicy lub miejscowości w odniesieniu do wartości średniej dla gminy (6 podmiotów = 1).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Miejskim w Nowogrodzcu.

2.3. Sfera funkcjonalno – przestrzenna

Kluczowymi elementami sfery przestrzenno – funkcjonalnej w rozumieniu Wytycznych Ministerstwa w zakresie rewitalizacji są: niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną, dostęp do podstawowych usług, rozwiązania urbanistyczne, poziom obsługi komunikacyjnej oraz jakość terenów publicznych.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Gmina Nowogrodzic posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturę wodno-kanalizacyjną. Zarówno na terenie miasta, jak i w miejscowościach wiejskich blisko 100% mieszkańców korzysta w wodociągu (tab. 13). Na uwagę zasługuje fakt, że udział osób korzystających z sieci jest niższy w mieście niż na obszarze wiejskim gminy. Wynika to z podejmowanych w gminie inwestycji rozbudowy sieci. W ciągu zaledwie jednego roku udział osób korzystających z wodociągu wzrósł z 74,5% do 98,1%. Niemniej jednak ważny jest fakt, że gęstość sieci wodociągowej w gminie Nowogrodzic (97,5 km/100 km²) jest wyższa niż w powiecie bolesławieckim (54,8 km/100 km²) oraz województwie dolnośląskim (77,3 km/100 km²).

Odwrotnie przedstawia się sytuacja dostępności do infrastruktury kanalizacyjnej. Pod tym względem wartości wskaźników odbiega niekorzystnie od danych dla powiatu i województwa. Gęstość sieci kanalizacyjnej w 2014 roku wynosiła 31,5 km/100 km² i była trzykrotnie wyższa niż w 2012 roku. Dysproporcje przestrzenne w rozmieszczeniu instalacji są znaczne. Większa gęstość sieci zanotowana została na obszarze miasta (157,8 km/100 km²) niż w miejscowościach wiejskich (18,8 km/100 km²). Różnice te wynikają przede wszystkim ze względów ekonomicznych i przestrzennych. Znaczne rozproszenie zabudowy mieszkaniowej na wsi wpływa na wzrost kosztów rozbudowy instalacji oraz jej utrzymania. Tym samym, rozwój infrastruktury kanalizacyjnej przebiega wolniej i jest uwarunkowany rozwojem osiedli mieszkaniowych lub stref zainwestowania gospodarczego.

Mieszkańcy gminy posiadają ograniczony dostęp do sieci gazowej. W 2015 roku wskaźnik gęstości sieci wyniósł 12,7 km/100 km² (113,2 km² w mieście; 2,6 km/100 km² na obszarze wiejskim) i był ponad dwukrotnie mniejszy niż w województwie dolnośląskim. Dostęp do sieci gazowej posiadało tym samym 33,3% mieszkańców miasta oraz 0,9% mieszkańców miejscowości wiejskich.

Tab.13. Udział korzystających z instalacji sieciowych w gminie Nowogrodziec.

	wodociąg				kanalizacja				gaz			
	2012	2013	2014	Zmiana (1012=100)	2012	2013	2014	Zmiana (1012=100)	2012	2013	2014	Zmiana (1012=100)
woj. dolnośląskie	91,9	92,1	94,8	103,2	70,1	70,8	75,0	107,0	61,8	61,7	61,4	99,4
powiat bolesławiecki	91,9	92,0	98,2	106,9	70,4	70,6	78,8	111,9	47,5	47,3	47,1	99,2
Nowogrodziec (gmina)	79,7	80,0	97,5	122,3	19,9	20,7	29,8	149,7	9,5	9,4	9,8	103,2
Nowogrodziec (miasto)	94,0	94,1	95,8	101,9	72,0	74,4	77,6	107,8	32,0	31,7	33,3	104,1
Nowogrodziec (obszar wiejski)	74,2	74,5	98,1	132,2	b.d.	b.d.	11,5	b.d.	0,9	0,9	0,9	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Gmina Nowogrodziec sukcesywnie i w miarę swoich możliwości rozbudowuje infrastrukturę techniczną w celu zwiększenia jej dostępności dla mieszkańców. Niemniej jednak nadal, zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich, mieszkańcy korzystają z instalacji, której wiek i stopień zużycia wymaga interwencji i wymiany. Działania te są równie ważne, jak budowa nowych odcinków. Czasami konieczność wymiany sieci (np. z powodu awarii) sprawia, że działania naprawcze stają się bardziej priorytetowe niż rozszerzenie zasięgu sieci (głównie kanalizacyjnej i gazowej).

Infrastruktura transportowa¹⁰

System transportowy oparty jest na drogach krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Sieć drogowa na terenie gminy jest dobrze rozwinięta. Wszystkie miejscowości gminy posiadają dogodne połączenia z układem dróg wyższych kategorii. Podstawową sieć drogową gminy tworzą autostrada A4 oraz drogi krajowe i wojewódzkie:

- nr 94: Zgorzelec - Bolesławiec - Wrocław,
- nr 296: Lubań - Węgliniec,
- nr 357: Lubań - Nowogrodziec - Osiecznica.

Na terenie gminy znajduje się również gęsta sieć dróg gminnych (150 km) oraz powiatowych (89 km). Analiza średniego dobowego ruchu na drogach gminnych wskazuje na wzrost natężenia zjawiska, a tym samym na wzrost obciążenia istniejącej

¹⁰ Część poświęcona infrastrukturze transportowej została zaczerpnięta z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta Nowogrodziec.

infrastruktury. Według szacunków opracowanych na potrzeby Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, do 2020 roku liczba pojazdów na dobę na drogach gminnych wzrośnie do 1807, tj. o 34% względem 2014 roku. Podobny wzrost prognozowany jest w przypadku dróg powiatowych.

Wzrost liczby samochodów, a co za tym idzie, wzrost mobilności mieszkańców wpływa na pogorszenie warunków drogowych przede wszystkim w mieście na terenie którego, krzyżują się drogi różnej rangi. Ponadto miasto jako centrum administracyjne gminy stanowi miejsce docelowe podróży wielu mieszkańców. Wzrost ruchu samochodowego przy ograniczonych możliwościach rozbudowy infrastruktury drogowej przyczynia się do pogorszenia jej stanu technicznego i spadku bezpieczeństwa komunikacyjnego. Wzrost liczby użytkowników samochodów powoduje również narastający problem związanych z parkowaniem w mieście. Brak odpowiedniej infrastruktury parkingowej powoduje występowanie licznych konfliktów przestrzennych - np. parkowanie w obrębie podwórek oraz terenów zielonych (skwerów itp.).

W ramach analizy struktury sieci komunikacyjnej należy zwrócić uwagę, że na terenie gminy nie są zlokalizowane ścieżki rowerowe.

Przewozy pasażerskie w komunikacji autobusowej prowadzone są przez:

- PKS w Bolesławcu Spółka z o.o. na trasie Nowogrodziec-Bolesławiec,
- AutoLinie S.C. na trasach między miejscowościami Gościszów, Gierałtów, Raciborowice, Wykroty, Trzebień, Wykroty przez Nowogrodziec,
- Firmę Usługowo-Handlową "GRAŻYNA" na trasach Raciborowice Górne - Bolesławiec, Szczytnica - Bolesławiec, Gierałtów - Bolesławiec,
- CITY BUS Lubań na trasach Lubań-Nowogrodziec-Wrocław,

Przez obszar Gminy przebiegają zelektryfikowane linie kolejowe relacji:

- Wrocław - Bolesławiec - Węgliniec - Zgorzelec ze stacją w Zebrzydowej,
- Lubań - Węgliniec z przystankami w Gierałtowie i Gierałtowie-Wykrotach,
- Lwówek Śl. - Zebrzydowa - Osiecznica ze stacją w Nowogrodźcu i przystankiem w Gościszowie.

Infrastruktura społeczna

Potrzeby zdrowotne mieszkańców zaspokaja Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (SPOZ) w Nowogrodźcu. Jego celem jest udzielanie świadczeń zdrowotnych

służących zachowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia mieszkańców. Działalność Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej prowadzona jest w poradniach, gabinetach i innych komórkach organizacyjnych. W skład SPZOZ wchodzi:

1. Przychodnia Gminna w Nowogrodźcu, ul. Asnyka 55,
2. Wiejski Ośrodek Zdrowia w Zebrzydowej, Zebrzydowa nr 130,
3. Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wykrotach, ul. Poczтовая 10,
4. Punkt Lekarski w Gierałtowiu.

W gminie funkcjonuje również Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nowogrodźcu składający się z Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego i Zakładu Opieki Paliatywno-Hospicyjnej. W zakresie zaopatrzenia w leki mieszkańcy gminy mogą skorzystać z czterech aptek – dwóch zlokalizowanych w Nowogrodźcu oraz jednej w Wykrotach oraz jednej w Zebrzydowej.

Gmina Nowogrodziec charakteryzuje się wysoką dostępnością do infrastruktury oświatowej. Placówki oświatowe znajdują się zarówno w Nowogrodźcu, jak i miejscowościach wiejskich gminy: Gościszowie, Nowej Wsi, Czernej, Gierałtowiu i Wykrotach.

Opieka nad najmłodszymi zapewniona jest przez przedszkola publiczne w Nowogrodźcu oraz przez punkty przedszkolne działające przy szkołach podstawowych. Przedszkole Publiczne w Nowogrodźcu oferuje 225 miejsc. Co roku liczba zgłoszeń przekracza możliwości placówki średnio o około 20 dzieci. Maleje natomiast liczba miejsc w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, do których uczęszczają dzieci 5 i 6-letnie, realizujące obowiązek wychowania przedszkolnego w wymiarze 5 godzin. W 2013 roku dostępnych było 220 miejsc, o 75% więcej niż w 2015 roku. Zmiany te wynikają m.in. ze spadku zapotrzebowania na tego typu infrastrukturę. W pierwszym roku analizy do placówek opieki przedszkolnej uczęszczało 169 dzieci oraz pozostało wolnych 51 miejsc. Natomiast w 2015 roku z opieki korzystało już 98 dzieci, przy 27 miejscach wolnych. W gminie działa również Przedszkole Niepubliczne „Skrzaty” w Czernej, które oferuje 50 miejsc. Co roku poziom obłożenia placówki jest na poziomie około 70%.

Szkoły podstawowe znajdują się zarówno w Nowogrodźcu, jak i miejscowościach: Czerna, Gościszów, Gierałtów, Nowa Wieś, Wykroty, Zebrzydowa (Filia Szkoły Podstawowej w Zespole Szkół im. Józefa Piłsudskiego w Nowej Wsi). Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba uczniów wzrosła od 2012 roku średnio o 3%.

W gminie działają również trzy Gimnazja – w Nowogrodźcu, Nowej Wsi i Wykrotach. Z edukacji gimnazjalnej w gminie korzysta około 450 uczniów.

Dostępność do edukacji na terenie gminy Nowogrodziec jest zadowalająca. Niemniej jednak niezbędny jest monitoring istniejącej infrastruktury pod względem stanu technicznego oraz możliwości jej efektywnego wykorzystania. Wraz z dostępnością do szkół, w parze powinna iść ich wysoka jakość – dostępność do nowoczesnej infrastruktury sportowej, nowoczesnych pracowni dydaktycznych i wyposażenia naukowo-dydaktycznego.

Mieszkańcy Gminy posiadają również stosunkowo dobry dostęp do infrastruktury kulturalnej. Na terenie gminy działa Gminne Centrum Kultury i Sportu. W samym Nowogrodźcu funkcjonuje „Dom Kultury” Promyk. Centrum zarządza również Biblioteką Miejską, która posiada swoje filie w miejscowościach: Gierałtów, Gościszów, Wykroty, Zebrzydowa. Ponadto na obszarach wiejskich gminy mieszkańcy mogą korzystać z Wiejskich Ośrodków Kultury, które działają w Wykrotach, Gierałtowie, Czernej, Gościszowie, Zagajniku, Zebrzydowej czy Wiejska Sala Spotkań w Kierźnie.

Aktywność sportowa rozwijana jest poprzez zapewnienie dostępu do niezbędnej infrastruktury – sale gimnastyczne przy szkołach, stadion piłkarski w Nowogrodźcu, boiska piłkarskie w Czernej, Parzycach, Wykrotach, Zebrzydowie, Gościszowie, Milikowie, Godzieszowie, Gierałtowie, Zabłociu.

Analizując poziom dostępności do infrastruktury społecznej należy podać ocenie również możliwość korzystania przez najmłodszych mieszkańców z placów zabaw. Infrastruktura ta na terenie Gminy Nowogrodziec rozmieszczona jest nierównomiernie. Oprócz placu zabaw przy szkole podstawowej w mieście zlokalizowany jest tylko jeden plac zabaw, przy ul. Kolejowej. Stan techniczny (jak również poziom bezpieczeństwa) jest niezadowalający. Dużo lepiej przedstawia się poziom dostępności do tego typu infrastruktury na obszarach wiejskich. Place zabaw zlokalizowane zostały w miejscowościach: Milików, Zabłocie, Zagajnik, Godziszów, Kieržno, Zebrzydowa.

Szczególną rolę w ocenie jakości przestrzenno - funkcjonalnej jednostki pełni stan przestrzeni publicznej. Są to bowiem miejsca stanowiące o estetyce miejscowości a także determinujące poziom integracji mieszkańców. Dobrze zorganizowana i atrakcyjna przestrzeń stanowi bowiem miejsce spotkań mieszkańców, organizacji wydarzeń kulturalnych i społecznych - jest swoistą wizytówką danego miejsca. Diagnoza przeprowadzona w trakcie wizji lokalnej oraz w oparciu o informacje uzyskane od

mieszkańców potwierdziły, że przestrzeń publiczna w mieście jest w bardzo złym stanie. Miejsca te ze względu na niewystarczające zagospodarowanie i wyposażenie nie spełniają swojej funkcji. Są miejscem spotkań dla osób spożywających alkohol, stanowią miejsce dla niezorganizowanego, chaotycznego parkowania osób przyjeżdżających do miasta. Nie są tym samym tożsame z rangą centralnej części miasta, która objęta jest ochroną konserwatorską.

2.4. Sfera techniczna

Istotny element sfery technicznej determinowany jest strukturą zabudowy wynikającej z dziedzictwa historycznego regionu. Wielowiekowa historia gminy znajduje swoje odzwierciedlenie w zabytkowej zabudowie miasta. Układ urbanistyczny Starego Miasta objęty jest z tego powodu ochroną konserwatorską. Oprócz takich zabytków, jak mury miejskie (XV w.), Ratusz (1795 r.), ruiny klasztoru (1769 r.) szczególnej uwadze pod względem zapewnienia dobrego stanu technicznego wymagają kamienice i przestrzenie publiczne w obszarze zabytkowym.

„Centrum miejscowości stanowi Rynek o powierzchni prawie 5,5 tys. m². Ze względu na zniszczenia wojenne i powojenne rozbiórki oraz przebiegającą przez Rynek drogę wojewódzką miejsce to – potencjalnie atrakcyjne - nie stanowi obecnie w pełni przyjaznej dla mieszkańców i turystów wspólnej przestrzeni publicznej”¹¹. Miejsca, które powinny stanowić o dziedzictwie historycznym miejscowości sukcesywnie są rewitalizowane. Wysoka kosztowność tego typu działań wynikająca z konieczności zachowania wytycznych konserwatora zabytków sprawiają, że są to działania odkładane w hierarchii przedsięwzięć. Tym samym, nadal dostrzega się konieczność podejmowania działań zmierzających do zapewnienia właściwego stanu infrastruktury miejskiej przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości życia mieszkańcom.

Oprócz wspomnianych wyżej zabytków w mieście, wymienić należy następujące obiekty o znaczeniu historycznym oraz wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków¹²:

- kościół pw. św. Piotra i Pawła,

¹¹ Plan Odnowy Miejscowości Nowogrodzic na lata 2008 - 2015. Aktualizacja.

¹² Na podstawie dokumentu "Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Nowogrodzic", załącznik nr 4 do uchwały nr XIX/132/12 Rady Miejskiej w Nowogrodzcu z dnia 27 stycznia 2012 r. oraz danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

- zabytkowa plebania,
- szkoła, obecnie budynek parafialny,
- Kościół pw. św. Mikołaja oraz cmentarz,
- Domy przy ulicach: Kościelnej 3 i 15 oraz Ołdrzychowickiej 26,
- dom mieszkalny, dawna wytwórnia ceramiki,
- kompleks budynków gospodarczych i przemysłowych przy ul. Fabrycznej 3.

Ponadto na obszarze Gminy zlokalizowane są następujące obiekty i miejsca zakwalifikowane jako zabytki:

Czerna:

- kościół pw. św. Stanisława.

Gierałtów:

- kościół parafialny pw. św. Antoniego,
- park przypałacowy.

Godziszów:

- dom nr 146.

Gościszów:

- zamek książęcy (ruiny),
- kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej,
- spichlerz - budynek bramny,
- park przypałacowy.

Milików:

- dom nr 12.

Wykroty:

- kościół dawny ewangelicki pw. Św. Mikołaja i Anny,
- park pałacowy,
- dom, ul. Sawickiej 2 (d. 170),
- dom, ul. Stawowa 14 (d. 177).

Zebrzydowa:

- kościół ewangelicki (wieża),
- park naturalistyczny.

Tab.14. Obiekty zabytkowe w gminie Nowogrodzic.

	Liczba obiektów o znaczeniu historycznym (szt.)	Liczba obiektów wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków (szt.)
Miasto/ulice		
Chrobrego	64	
Odrzychowska	61	1
Mickiewicza	22	
Słowackiego	22	2
Fabryczna	15	15
Lubańska	15	
1 Maja	13	
Wesoła	12	
Sienkiewicza	11	
Kolejowa	11	
Rynek	11	1
Garncarska	9	
Kamienna	8	
Kościelna	7	5
Leśna	7	
Łąkowa	6	
Młyńska	6	
Szpitalna	5	1
22 Lipca	4	
Cicha	4	
Bolesławiecka	3	
Kościuszki	3	
Strzelecka	3	
Szkolna	3	
Zielona	3	
Klasztorna	2	1
Ogrodowa	2	
Robotnicza	2	
Polna	1	
Wąska	1	
Krótką	1	
Miejscowości wiejskie		
Gościszów	156	4
Zebrzydowa	73	2
Milików	69	1
Parzyce	59	1
Wykroty	58	4
Czerna	43	1
Gierałtów	28	1
Godzieszów	27	1

Nowa Wieś	24	
Kierzno	17	
Zabłocie	7	
Zagajnik	3	

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu "Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Nowogrodzic" oraz Wojewódzkiego Rejestru Zabytków.

Zabudowa mieszkaniowa

W gminie Nowogrodzic obserwuje się stały rozwój budownictwa mieszkaniowego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 roku zasoby mieszkaniowe w gminie wynosiły 4 154 lokali mieszkalnych, z czego 32% zlokalizowanych było na obszarze miasta. Na uwagę zasługuje fakt wzrostu liczby mieszkań w stosunku do 2012 roku o 2,8%.

„Na terenie gminy i miasta Nowogrodzic można wyróżnić następujące rodzaje zabudowy mieszkaniowej: jednorodziną, wielorodzinną oraz rolniczą zagrodową. Budynki znajdujące się na terenie gminy i miasta to budynki wznoszone w większości (66%) przed rokiem 1978, a więc w technologiach odbiegających pod względem cieplnym od obecnie obowiązujących standardów (przyjmuje się, że budynki wybudowane przed 1989, a nie docieplone do tej pory, wymagają termomodernizacji)”¹³. Analiza struktury wiekowej wskazuje na przewagę budynków wybudowanych przed 1944 rokiem (54%) (ryc. 4).

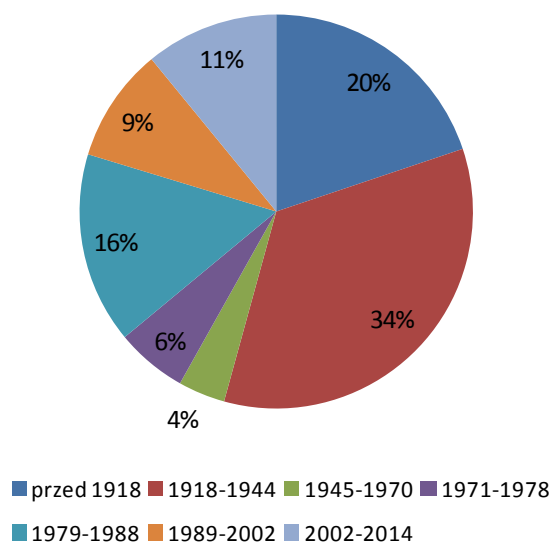
Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy zdeterminowała również strukturę typu zabudowy mieszkaniowej. Ponad 80% stanowią budynki wolnostojące. Mieszkania w budynkach wielorodzinnych nie przekraczają natomiast poziomu 10%¹⁴. Analiza stanu zasobów dokonana na potrzeby opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej wskazała, że w mieście znaczny udział w strukturze stanowią budynki o złym stanie technicznym oraz niedostatecznym stopniu termomodernizacji a także nawet brakiem instalacji centralnego ogrzewania.

Znacząca część zasobów komunalnych Nowogrodzka nie spełnia podstawowych wymogów izolacyjności cieplnej. Blisko 80% powierzchni mieszkań w gminie Nowogrodzic ogrzewanych jest przy wykorzystaniu pieców węglowych, które

¹³ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta Nowogrodzic, s.28.

¹⁴ J.w.

charakteryzują się niską sprawnością energetyczną, wysoką emisją zanieczyszczeń powietrza oraz dużą niewygodą w eksploatacji¹⁵.

Ryc.4. Struktura wiekowa budynków w gminie Nowogrodzice

Źródło: na podstawie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Nowogrodzice

Inwentaryzacja wykazała również, że w przypadku budynków mieszkalnych ogrzewanych przez indywidualne źródło ciepła, prawie 93% stanowiły kotły węglowe a tylko 3% kotły gazowe. Instalacja grzewcza jest przestarzała, co generuje duże straty energii pogłębiane nieszczelnością dachu czy nieszczelnością stolarki okiennej. Tym samym, w obecnym stanie duża część kamienic przyczynia się do pogarszania stanu środowiska naturalnego.

2.5. Sfera środowiskowa

Powietrze atmosferyczne¹⁶

Na stan jakości powietrza na terenie gminy Nowogrodzice mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,

¹⁵ J.w.

¹⁶ Analiza stanu powietrza atmosferycznego na terenie gminy zaczerpnięta została z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Nowogrodzice.

- emisja niezorganizowana.

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla (CO₂). Najbardziej uciążliwe składniki spalin to także dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO), tlenek węgla (CO) i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowódz, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i węglowodory aromatyczne, głównie benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym, ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM₁₀). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Na obszarze gminy nie zlokalizowano stanowiska do pomiaru jakości powietrza. Najbliższe punkty pomiarowo – kontrolne w strefie dolnośląskiej umiejscowiono na terenie gminy Osiecznica – Osieczów, Gminy Miejskiej Zgorzelec - Bohaterów Getta oraz jeden punkt monitoringu w Bolesławcu (PGN, s.54). W latach 2005-2013 nie wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych i alarmowego określonych dla dwutlenku siarki (norma 40 µg/m³). Stężenia średnioroczne mieściły się w przedziale 7 – 10 µg/m³, z tym że w sezonie grzewczym były kilkakrotnie wyższe niż w sezonie pozagrzewczym. Świadczy to o negatywnym wpływie paliw spalanych w kotłach na jakość powietrza. Monitoring dwutlenku azotu (NO₂) wskazała, że we wszystkich punktach pomiarowych średnie stężenia w sezonie grzewczym były wyższe niż w sezonie pozagrzewczym, jednak nie są to różnice tak wyraźne jak w przypadku SO₂ – pomiary w stacjach „tła miejskiego” wykazały średni wzrost stężeń o ok. 60%. Najwyższe stężenia dwutlenku azotu odnotowano w sezonie grzewczym - 30 µg/m³ (norma 40 µg/m³).

Na podstawie „Oceny jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2012 oraz 2013 r.” strefa dolnośląska (do której zaliczona został gmina Nowogrodzic) została zakwalifikowana według kryterium ochrony zdrowia do klasy C z powodu przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji: PM₁₀, B(a)P i O₃.

Uwzględniając kryterium ochrony roślin strefa dolnośląska uzyskała wynikową klasę A pod względem zawartości substancji tj. SO₂, NO₂ oraz klasę C ze względu na ponadnormatywny poziom O₃.

Podsumowując, na terenie gminy Nowogrodziec występują problemy związane z przekroczeniem stężeń lub przekroczenia dopuszczalnej wielkości stężeń w zakresie pyłu zawieszonego (PM_{2.5} i PM₁₀) oraz ozonu. Stwierdzono również przekroczenia dopuszczalnej liczby przekroczeń wielkości stężeń 24-godz. pyłu zawieszonego (powyżej 35 w ciągu roku). Na terenie gminy występują punktowe źródła emisji zanieczyszczeń powietrza o mocy przekraczającej 100kW. Źródła te rozproszone na terenie całej gminy głównie w postaci kotłowni węglowych, na gaz ziemny i olej opałowy.

Analiza zużycia energii końcowej oraz emisji CO₂ w odniesieniu do struktury użytkowników wskazuje, że największy udział w emisji stanowi mieszkalnictwo (48,81%), przedsiębiorcy (24,46%) oraz budynku użyteczności publicznej (13,75%). Zwrócono również uwagę na fakt, że prawie 2% stanowi oświetlenie uliczne.

Zagrożenie powodziowe

Główne zagrożenie powodziowe na terenie gminy Nowogrodziec związane jest z rzeką Kwisą. Nie ma zlokalizowanych zbiorników przeciwpowodziowych, nie ma więc bezpośredniej możliwości sterowania falą powodziową. Na całej długości dolin Kwisy w obrębie gminy, występują zalewy powodziowe o szerokości od 300 do 1 200 m. Podtopieniu lub zalaniu może ulec część gruntów lub zabudowań w miejscowościach: Nowogrodziec, Parzyce, Milików. Rozlewiska te mogą się opierać o nasyp drogi Nowogrodziec – Parzyce¹⁷.

Odpady

Określenie negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej obejmuje również obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska. Miasto i gmina posiadają uregulowaną gospodarkę odpadami. Zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego

¹⁷ Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Nowogrodziec na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, lipiec 2011

2012¹⁸, Nowogrodziec został zakwalifikowany do tzw. regionu zachodniego. Tym samym znajduje się w obszarze działania Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Lubaniu. Mimo prowadzenia działań w zakresie edukacji i informowania mieszkańców na temat właściwego gospodarowania odpadami, nadal na terenie gminy zlokalizowane są miejsca, w których nielegalnie wyrzucane są śmieci. W 2015 roku wskazano trzy takie miejsca, wszystkie na terenach wiejskich, w obszarze miejscowości – Gierałtów, Wykroty i Zebrzydowa.

Specyficzną grupę odpadów stanowią odpady zawierające azbest. W związku z kancerogennymi właściwościami azbestu niezbędne jest ograniczenie kontaktu z nim do minimum. Dlatego też Gmina Nowogrodziec realizuje „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Nowogrodziec na lata 2014 – 2032”¹⁹. W wyniku inwentaryzacji zidentyfikowano 427 posesji (513 obiektów) będących własnością osób fizycznych, z zabudowaniami zawierającymi wyroby azbestowe o łącznej powierzchni 41 139m² (tj. 455,150 Mg). Wśród pokryć azbestowych zlokalizowanych na posesjach osób fizycznych najwięcej jest na terenie sołectwa Gościszów (ok. 16%), Wykroty (ok. 16%), Zebrzydowa (ok. 12%). Wynika to z ilości gospodarstw położonych na obszarze poszczególnych sołectw jak również z zabudowy wiejskiej tzn. budynki gospodarcze, wiaty, komórki. W ramach inwentaryzacji wyrobów azbestowych zewidencjonowano jedną osobę prawną, prowadzącą działalność Hydro-Tech Sp. z o.o. w Nowogrodźcu, ul. Młyńska 3a. Na posesji zinwentaryzowano 252 m² wyrobów azbestowych pokrywających dach budynku w postaci płyt falistych, co stanowi 2,772 Mg²⁰.

W mieście Nowogrodziec zlokalizowano w sumie 53 obiekty pokryte azbestem, z czego najwięcej przy ulicach: Chrobrego, Ołdrzychowskiej, Mickiewicza, Zielonej, Łąkowej, Kolejowej i Młyńskiej.

3. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

3.1. Obszar zdegradowany

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, czyli kumulację negatywnych zjawisk reprezentujących przede wszystkim sferę społeczną. W związku z powyższym, poddano analizie jednostki gminne (miejscowości

¹⁸ Załącznik do uchwały nr XXIV/616/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 czerwca 2012 r.

¹⁹ Uchwała Nr V/14/15 Rady Miejskiej w Nowogrodźcu z dnia 23 stycznia 2015 r.

²⁰ J.w., s. 20 i 25

wiejskie oraz ulice w mieście Nowogrodzic) dla określenia, które z nich charakteryzują się największą liczbą wskaźników odbiegających od średniej dla gminy. Założono, że za obszar spełniający kryterium koncentracji problemów uznany zostanie obszar charakteryzujący się przede wszystkim znaczną kumulacją problemów społecznych, na które dodatkowo nakładają się zjawiska kryzysowe w co najmniej jednej z pozostałych sfer (środowiskowej, technicznej, gospodarczej i przestrzenno – funkcjonalnej)²¹. Tak przeprowadzone postępowanie badawcze pozwoliło wyznaczyć obszary o koncentracji negatywnych zjawisk, tj. noszących znamiona obszaru zdegradowanego.

Kluczowym było określenie obszarów koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Metoda wyznaczenia polegała na analizie dostępnych wskaźników przy zastosowaniu metody odchylenia standardowego (tj. określenia, jak bardzo dany wskaźnik odbiega od wartości średniej dla danej jednostki, w tym przypadku gminy) oraz określenia wskaźnika sumarycznego (suma wartości wskaźników). Znaczenie poszczególnych zjawisk negatywnych dla degradacji społecznej obszaru nie jest jednakowe, a zatem konieczne było nadanie wyżej wymienionym wskaźnikom wag. Tym samym określono końcową wartość syntetyczną – średnią ważoną poszczególnych wskaźników. Przyjęto następujące wskaźniki wraz z ich wagą:

- S1 - udział osób w wieku poprodukcyjnym - 0,7
- S2 - udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców - 0,7
- S3 - bezrobotni długotrwale w ogólnej liczbie mieszkańców - 0,7
- S4 - liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców - 0,7
- S5 - liczba "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców - 0,3
- S6 - wynik egzaminu gimnazjalnego - 0,1
- S7 - frekwencja w wyborach parlamentarnych 0,1

Wartość końcową wskaźnika degradacji społecznej (WDS) otrzymano zgodnie ze wzorem: $WDS = S1*0,7 + S2*0,7 + S2*0,7 + S2*0,7 + S2*0,3 + S2*0,1 + S2*0,1$

Dla wyznaczenia obszary zdegradowanego w ramach sfery społecznej założono, że

- obszar spełniający kryterium posiada wartość wskaźnika wyższą niż 1,
- obszar spełniający kryterium musi kumulować problemy związane z bezrobociem oraz ubóstwem, jako kluczowe (obszar musi odbiegać od

²¹ Zgodnie z "Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020", Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015

średniej gminnej nie tylko pod względem wskaźnika syntetycznego, ale również w przypadku wskaźników cząstkowych opisujących powyższe zjawiska).

Tab.15. Wskaźnik degradacji społecznej

	kapitał ludzki	bezrobocie		ubóstwo	przestępczość	kapitał społeczny		wskaźnik sumaryczny
	udział osób w wieku poprodukcyjnym (%)	udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	bezrobotni długotrwale w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	liczba "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców	wynik egzaminu gimnazjalnego (%)	frekwencja w wyborach parlamentarnych (%)	
Chopina	1,7	1,0	3,0	0,7	13,7		0,9	8,7
Jodłowa	0,7	0,0	0,0	1,4	23,2		0,9	8,5
Bolesławiecka	1,1	1,6	1,9	2,4	5,8	1,1	0,9	6,8
Kwiatowa	0,7	3,8	2,2	1,9	0,0		1,0	6,1
Ćwiklińskiej	1,4	1,3	3,7	2,2	0,0	0,9	0,9	6,1
Chrobrego	1,2	1,3	0,9	1,7	6,4		1,0	5,6
Ogrodowa	0,3	1,6	4,6	0,5	0,0		0,9	5,0
Szpitalna	0,3	2,2	2,1	2,0	0,0		0,9	4,8
Lubańska	1,1	1,1	2,1	2,1	0,0	1,1	1,0	4,7
Sienkiewicza	1,2	2,2	1,6	1,4	0,0		0,9	4,6
Młyńska	0,6	1,2	1,8	1,1	3,6	1,1	1,0	4,6
Kusocińskiego	2,3	3,8	0,0	0,0	0,0	1,0	0,9	4,5
Leśna	0,7	2,3	2,6	0,2	0,0		1,0	4,1
Kolejowa	1,4	1,0	1,4	2,0	0,0		1,0	4,1
Zielona	1,2	0,9	2,5	0,5	0,0	1,6	1,0	3,8
1 Maja	1,0	0,8	1,5	1,4	0,0		0,9	3,4
Strzelecka	2,7	1,5	0,0	0,5	0,0		1,0	3,4
Asnyka	1,0	0,7	0,6	1,2	1,9	1,0	0,9	3,2
Odrzychowska	1,2	0,7	1,1	1,1	0,0	1,4	1,0	3,1
Słowackiego	0,6	0,8	1,1	1,8	0,0		1,0	3,1
Rynek	1,9	0,9	0,7	0,3	0,0	0,9	0,9	2,8
Kościelna	0,9	0,4	0,0	2,2	0,0	1,7	1,0	2,7
Łąkowa	2,1	1,5	0,0	0,0	0,0	0,9	1,0	2,7
Robotnicza	0,6	0,5	1,6	0,0	0,0	1,4	1,0	2,1
Mickiewicza	1,3	0,3	0,0	0,9	0,0	1,5	1,0	2,0
Różana	0,1	1,0	1,4	0,0	0,0	0,7	1,0	1,9
Fabryczna	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	1,9
Szkolna	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	1,9
Brodatego	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	1,7
22 Lipca	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	1,7

Wąska	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	1,6
Kościuszki	0,7	0,0	0,0	1,4	0,0		0,9	1,6
Parkowa	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,9	1,5
Górników	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	1,4
Kopernika	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	1,1
Kamienna	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	0,9
Garncarska	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	0,8
Polna	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	0,7
Nowogrodzka	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,9	0,6
Wesoła	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	0,5
Kaolinowa	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	0,5
Morelowa	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,3
Łużycka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		1,0	0,1
Grabowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Klasztorna	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Lipowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Miodowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Osikowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Podleśna	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Sosnowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Moniuszki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Wiśniowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Wrzosowa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,1
Krótką	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,0
Cicha	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,9	0,0
Miejscowości wiejskie								
Parzyce	1,0	1,4	1,5	1,4	0,5	1,1	1,0	4,0
Gierałtów	1,1	1,3	1,1	0,9	1,2	1,2	1,1	3,6
Zebrzydowa	1,0	1,0	0,9	1,0	1,9	1,1	1,0	3,6
Wykroty	1,0	1,2	1,1	1,2	0,7	1,1	0,9	3,5
Kierzno	1,1	1,2	1,2	1,1	0,0	2,4	1,0	3,5
Zagajnik	1,2	1,5	0,6	0,7	0,0	1,4	0,9	3,1
Gościszów	0,9	0,7	1,1	0,6	2,0	1,0	1,1	3,1
Milików	0,9	0,7	0,9	1,2	0,7	1,0	1,1	3,0
Godziszów	0,9	0,9	0,8	1,1	0,0	1,1	1,2	2,8
Zabłocie	0,9	0,8	1,2	0,7	0,0	1,1	0,9	2,8
Czerna	0,9	1,1	0,7	0,8	0,0	1,3	1,0	2,7
Nowa Wieś	1,0	1,2	0,6	0,3	0,0	1,1	1,0	2,4

Źródło: opracowanie własne

Analiza wskazuje, że obszar charakteryzujący się przekroczeniem wartości wskaźnika degradacji społecznej obejmuje zasadniczą część miasta (ze szczególnym uwzględnieniem zabytkowego centrum) oraz wszystkie miejscowości wiejskie. Dla

ujednoczenia analiz oraz zgodnie z koniecznością zachowania spójności i koncentracji przestrzennej, w przypadku miasta, zaproponowano agregację ulic o szczególnej koncentracji problemów społecznych. W wyniku tej procedury otrzymano obszar obejmujący następujące ulice: Chopina, Jodłowa, Bolesławiecka, Ćwiklińskiej, Kwiatowa, Chrobrego, Ogrodowa, Szpitalna, Lubańska, Sienkiewicza, Młyńska, Kusocińskiego, Leśna, Kolejowa, Zielona, 1 Maja, Strzelecka, Asnyka, Słowackiego, Ołdrzychowska, Rynek, Łąkowa, Kościelna, Mickiewicza, Różana. Specyficzny przypadek stanowią ulice Fabryczna, Szkolna, Brodatego, 22 Lipca, Wąska, Kościuszki, Parkowa, Górników, Kopernika. Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej w przypadku powyższych ulic wynika przede wszystkim z występowania problemu demograficznego, natomiast nie w przypadku problemu bezrobocia czy ubóstwa. W związku wytycznymi Ministerstwa dotyczącymi konieczności zachowania komplementarności i spójności przestrzennej, jedynie ulice: Szkolna, Brodatego, Kościuszki, Parkowa, Górników, Kopernika zostały włączone w zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego.

Zaproponowana jednostka charakteryzuje się przekroczeniem wartości wskaźników cząstkowych oraz wskaźnika syntetycznego w sferze społecznej.

Tab. 16. Miejski obszar zdegradowany na tle gminy.

	kapitał ludzki	bezrobocie		ubóstwo	przestępczość	kapitał społeczny	
	udział osób w wieku produkcyjnym (%)	udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	bezrobotni długotrwale w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	liczba "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców	wynik egzaminu gimnazjalnego (%)	frekwencja w wyborach parlamentarnych (%)
wartość średnia dla gminy	14	2,6	0,9	7,4	0,57	51,4	35,69
miejski obszar zdegradowany	17,1	3,1	1,2	8,1	1,1	48,2	38,4
Wielkość odchylenia wartości od średniej (wartość dla gminy = 1)	1,2	1,2	1,3	1,1	2,0	1,1	0,9
Parzyce	1,0	1,4	1,5	1,4	0,5	1,1	1,0
Gieraltów	1,1	1,3	1,1	0,9	1,2	1,2	1,1
Zebrzydowa	1,0	1,0	0,9	1,0	1,9	1,1	1,0
Wykroty	1,0	1,2	1,1	1,2	0,7	1,1	0,9
Kierzno	1,1	1,2	1,2	1,1	0,0	2,4	1,0
Zagajnik	1,2	1,5	0,6	0,7	0,0	1,4	0,9
Gościszów	0,9	0,7	1,1	0,6	2,0	1,0	1,1
Milików	0,9	0,7	0,9	1,2	0,7	1,0	1,1

Godzieszów	0,9	0,9	0,8	1,1	0,0	1,1	1,2
Zabłocie	0,9	0,8	1,2	0,7	0,0	1,1	0,9
Czerna	0,9	1,1	0,7	0,8	0,0	1,3	1,0
Nowa Wieś	1,0	1,2	0,6	0,3	0,0	1,1	1,0

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku miejscowości wiejskich, uwzględniono jednostki, których wysokie wskaźniki degradacji społecznej wynikały z występowania bezrobocia i ubóstwa. Warunek ten spełniły miejscowości Parzyce, Gierałtów, Wykroty oraz Kieržno.

Następnym etapem było zbadanie, czy na obszarze o najwyższym wskaźniku syntetycznym dla sfery społecznej występują przesłanki do uznania obszaru za zdegradowany w rozumieniu Wytycznych Ministerstwa²². Analiza szczegółowa przeprowadzona w rozdziale 2 wskazała, że wśród poszczególnych sfer szczególne problemy wynikają ze zdiagnozowanych problemów gospodarczych oraz techniczno – środowiskowych.

W przypadku sfery gospodarczej zwraca uwagę niski poziom rozwoju działalności gospodarczej. Ulice charakteryzujące się niższą od średniej gminnej wartością wskaźnika nasycenia podmiotami zarejestrowanymi w CEiDG (6 podmiotów/100 mieszkańców) zlokalizowane są w centralnej i zachodniej części miasta (por. tab.12). Niższym poziomem aktywności gospodarczej charakteryzowały się także miejscowości Gierałtów, Zagajnik, Godzieszów, Wykroty, Gościszów oraz Nowa Wieś.

Tab.17. Obszary o najniższych aktywności gospodarczej w gminie.

	Podmioty zarejestrowane w CEiDG na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	wskaźnik degradacji gospodarczej*
Wartość referencyjna dla gminy	6,0	-
Miejski obszar zdegradowany	4,9	1,2
Miejscowości wiejskie		
Gierałtów	2,9	2,1
Zagajnik	3,6	1,7
Godzieszów	3,9	1,6
Wykroty	5,2	1,2

* stosunek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w CEiDG w stosunku do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym na danej ulicy lub miejscowości w odniesieniu do wartości średniej dla gminy (6 podmiotów = 1).

²² Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego wyznacza kumulacja problemów społecznych. W celu ostatecznego uznania danej jednostki za zdegradowaną niezbędne jest wskazanie występowania na danym terenie również sytuacji kryzysowej w co najmniej jednej z pozostałych sfer.

Pogrubioną czcionką zaznaczono ulice i miejscowości na których wystąpiła koncentracja problemów społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Gimnazjach w gminie Nowogrodziec.

Kolejny element determinujący stopień zdegradowania obszaru związany jest ze stanem technicznym zabudowy, a pośrednio także z jej wpływem na powietrze atmosferyczne. Przede wszystkim sfera techniczna determinowana jest przez dziedzictwo historyczne miasta, której zabudowa objęta została ochroną konserwatorską. Potwierdzeniem tego faktu jest duża liczba obiektów o znaczeniu historycznym oraz spisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków (tab. 18).

Tab.18. Obiekt zabytkowe w gminie Nowogrodziec.

	Liczba obiektów o znaczeniu historycznym/ 100 mieszkańców (szt.)	Wskaźnik nasycenia zabytkową zabudową*	Liczba obiektów wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków (szt.)
Wartość referencyjna dla gminy	6,1	-	
Miejski obszar zdegradowany	8,1	1,3	10
Miejscowości wiejskie			
Gościszów	10,4	1,7	4
Parzyce	7,9	1,3	1
Wykroty	3,4	0,6	4

* stosunek liczby obiektów oznaczeniu historycznym w stosunku do liczby mieszkańców na danej ulicy lub miejscowości w odniesieniu do wartości średniej dla gminy (6,1 zabytków = 1).

Pogrubioną czcionką zaznaczono ulice i miejscowości na których wystąpiła koncentracja problemów społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Nowogrodziec oraz Wojewódzkiego Rejestru Zabytków

Wskazany obszar pokrywa się z obszarem zdiagnozowanym w ramach inwentaryzacji na potrzeby PGN, jako miejsca koncentracji budynków powstałych przed 1978 roku. Tym samym, w przeważającej części są to budynki o zaledwie dostatecznym stanie technicznym, który nie gwarantuje efektywnego wykorzystywania infrastruktury zarówno w zakresie:

- zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańcom,
- spełnienia wymogów umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Ze względu na występowanie na obszarach wiejskich zabudowy jednorodzinnej powstałej przez 1978 rokiem, a tym samym wykorzystujących indywidualne źródła ciepła (piece węglowe i gazowe) uznano, że wszystkie miejscowości wiejskie, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych zakwalifikowane jako obszary wymagające interwencji w stan infrastruktury budowanej ze względu na jego degradację oraz negatywny wpływ na powietrze atmosferyczne.

Dlatego też uznaje się, że kryterium sfery technicznej (a przy okazji środowiskowej) zostało spełnione.

Podsumowując za obszar zdegradowany w gminie Nowogrodzic uznano ulice tworzące "miejski obszar zdegradowany" oraz miejscowości wiejskie: Parzyce, Gierałtów, Wykroty, Zagajnik

3.2. Obszar rewitalizacji

Wyznaczając zasięg obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami wynikającymi z Wytycznych Ministerstwa w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020:

- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Przyjęte założenia oraz procedura badawcza pozwoliła określić, że wszystkie powyższe warunki spełnia "miejski obszar zdegradowany".

Obszar wybrany do rewitalizacji tworzą ulice: Chopina, Jodłowa, Bolesławiecka, Ćwiklińskiej, Kwiatowa, Chrobrego, Ogrodowa, Szpitalna, Lubańska, Sienkiewicza, Młyńska, Kusocińskiego, Leśna, Kolejowa, Zielona, 1 Maja, Strzelecka, Asnyka, Słowackiego, Ołdrzychowska, Rynek, Łąkowa, Kościelna, Kościuszki, Różana, Brodatego, Szkolna, Parkowa, Górników, Mickiewicza, Kopernika.

Tab. 19. Koncentracja zjawisk negatywnych na obszarze rewitalizacji.

sfera	wskaźnik	wartość referencyjna (średnia dla gminy)	obszar rewitalizacji (OR)
kapitał ludzki	udział osób w wieku poprodukcyjnym (%)	14	17,1
bezrobocie	udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	2,6	3,1
	bezrobotni długotrwale w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	0,9	1,2
ubóstwo	liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	7,4	8,1
przestępczość	liczba "Niebieskich Kart" na 100 mieszkańców	0,57	1,1
kapitał społeczny	wynik egzaminu gimnazjalnego (%)	51,4	48,2
	frekwencja w wyborach parlamentarnych (%)	35,69	38,4
przedsiębiorczość	podmioty zarejestrowane w CEiDG na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	6	4,9
stan zabudowy	liczba obiektów o znaczeniu historycznym na 100 mieszkańców	6,08	8,1

Źródło: opracowanie własne.

Obszar wskazany do rewitalizacji wyróżnia się na tle całej gminy Nowogrodziec przede wszystkim pod względem występowania koncentracji problemów społecznych w zasadzie w każdym obszarze. Boziom bezrobocia przekracza wartość referencyjną dla gminy o 19%. Dużo większy poziom odchylenia wartości wystąpił w przypadku udziału osób bezrobotnych długotrwale (o 31%). Występowanie problemu bezrobocia w miejskim obszarze rewitalizacji koresponduje z występowaniem problemu ubóstwa. Udział mieszkańców korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej jest wyższy o 10% niż wartość średnia dla gminy. Jest to także obszar, na którym odnotowano relatywnie niekorzystną strukturę mieszkańców. Udział osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 17,1% i był wyższy o 22% od wartości referencyjnej dla gminy. Na uwagę zasługuje również fakt występowania szczególnej koncentracji zjawisk przestępczych noszących znamiona przemocy w rodzinie. Poziom występowania tego rodzaju patologii jest dwa razy wyższy na terenie miasta niż w całej gminie. Ocena kapitału społecznego wskazuje, że w przypadku wyniku egzaminu gimnazjalnego obszar rewitalizacji "osiąga" niższe wyniki niż uczniowie w pozostałej części gminy.

Miejski obszar rewitalizacji odbiega również od wartości średniej dla gminy w przypadku poziomu rozwoju przedsiębiorczości. Słabszy rozwój działalności

gospodarczej w mieście stanowi wypadkową mniejszego potencjału przedsiębiorczego mieszkańców miasta oraz ograniczeń przestrzennych w mieście. Rozwój firm w centrum miasta jest utrudniony m.in. przez utrudniony dostęp komunikacyjny. Problem z dojazdem i zaparkowaniem samochodu zniechęca zarówno potencjalnych przedsiębiorców, jak i klientów.

Specyfika obszaru rewitalizacji obejmuje także duże zagęszczenie starej, zabytkowej zabudowy, która z jednej strony tworzy potencjał miasta; z drugiej zaś ogranicza możliwości prac modernizacyjnych obejmujących m.in. instalację ekologicznych źródeł ciepła. Dodatkowo w miejskim obszarze rewitalizacji zdiagnozowano bardzo zły stan przestrzeni publicznej, która generuje konflikty przestrzenne (niekontrolowane parkowanie) oraz społeczne (gromadzenie się osób nadużywającej alkoholu). W mieście brakuje zorganizowanej przestrzeni, która służyłaby m.in. młodzieży. Obecnie młodzi mieszkańcy korzystają nielegalnie z ruin klasztoru. Miejsce to ze względu na bardzo zły stan powinien zostać objęty ochroną oraz zabezpieczony przed dalszą degradacją.

3.3. Analiza SWOT Obszaru Rewitalizacji

Analiza SWOT stanowi jedną z najczęściej stosowanych technik, która pozwala na ocenę potencjałów jednostki. Opiera się na identyfikacji silnych i słabych stron (wewnętrznych zasobów i potencjałów) oraz na rozpoznaniu szans i zagrożeń, tj. czynników niezależnych od jednostki, mogących wpłynąć na jej dalszy rozwój.

Metoda polega na identyfikacji uwarunkowań rozwojowych oraz prognozowania kierunków rozwoju w oparciu o ocenę atutów, czyli silnych stron (strengths) i słabości, czyli słabych stron (weaknesses), oraz możliwości, czyli szans rozwoju (opportunities) i zagrożeń, czyli barier rozwoju (threats).

Tab.20. Schemat analizy SWOT.

		charakter oddziaływania czynnika	
		pozytywny	negatywny
miejsce występowania czynnika	wewnętrzne	S silne strony	W słabe strony
	zewnętrzne	O szanse	T zagrożenia

Źródło: „Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej”.

Czynniki wewnętrzne ze względu na ich charakter oddziaływania dzielimy na:

- mocne strony (czynniki wewnętrzne pozytywne) jednostki to zjawisko bądź zasoby pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju jednostki, na które bezpośredni wpływ ma sama Gmina (mieszkańcy, instytucje, władze samorządowe),
- słabe strony (czynniki wewnętrzne negatywne) to zjawisko bądź deficyty ograniczające możliwości rozwoju sołectwa, na które bezpośredni wpływ ma sama jednostka.

Adekwatne założenie dotyczy czynników zewnętrznych. Szanse to zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, na które jednostka nie ma bezpośredniego wpływu, a które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju oraz osłabią zagrożenia. Zagrożenia to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegane są jako bariery rozwoju danej jednostki. Są to przede wszystkim czynniki, na które Gmina nie ma wpływu.

Tab.21. Analiza SWOT Obszaru Rewitalizacji

MOCNE STRONY

- różnorodność i bogactwo historyczne - istniejące liczne obiekty zabytkowe
- bliskie położenie podstrefy ekonomicznej
- wdrażanie programu modernizacji gospodarki wodno-ściekowej
- wysoki poziom bezpieczeństwa energetycznego
- dobre skomunikowanie wewnętrzne i zewnętrzne
- dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia
- rozwinięta sieć placówek oświatowych
- modernizowana baza placówek kultury i infrastruktury sportowej
- rozwój budownictwa mieszkaniowego

SŁABE STRONY

- odpływ migracyjny mieszkańców
- dynamiczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym
- niewystarczająco wykorzystany atut różnorodności i bogactwa kulturowego
- wysoka stopa bezrobocia długotrwałego
- niski poziom wykształcenia wielu bezrobotnych
- wzrost zagrożenia bezrobociem osób młodych oraz osób starszych (pow. 50 roku życia)
- relatywnie wysoki poziom ubóstwa
- rosnący problem alkoholizmu i narkomanii, zwłaszcza wśród osób młodych
- wzrost zagrożenia przestępczością skierowaną przeciwko życiu i zdrowiu
- wysoki stopień zagrożenia przestępczością odczuwany przez mieszkańców gminy
- dynamiczny wzrost przemocy w rodzinie
- spadek jakości kapitału społecznego
- niedostateczny poziom aktywności społecznej oraz obywatelskiej
- niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej.
- znaczne obciążenie ruchem samochodowym skutkujące pogorszeniem stanu infrastruktury drogowej
- brak ciągów pieszo-rowerowych
- niedostateczna infrastruktura parkingowa
- niedostateczny stan techniczny obszaru objętego ochroną konserwatorską
- słaba jakość przestrzeni publicznych
- brak miejsca dla rozwoju aktywności młodzieży
- brak miejsca dla prowadzenia plenerowej działalności kulturalnej i rozrywkowej dla mieszkańców
- wysoki udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1944 rokiem – zły stan techniczny
- przekroczenia stężeń szkodliwych gazów i pyłów wywołane tzw. niską emisją.
- niewystarczające zabezpieczenie przeciwpowodziowe - regularne lokalne powodzie spowodowane przez rzeki Iwnicę i Kwisę
- obecność materiałów budowlanych zawierających azbest

SZANSE

- możliwość realizacji zadań na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego
- możliwość prowadzenia stałej edukacji władz samorządowych gminy m.in. w zakresie interwencjonizmu lokalnego, pozyskiwania środków pozabudżetowych itp.
- fakt poszukiwania przez inwestorów krajowych i zagranicznych atrakcyjnych inwestycyjnie miejsc w Polsce,
- prawna i finansowa możliwość realizacji programu wspierania rozwoju podmiotów gospodarczych oraz osób bezrobotnych

- rosnący popyt na usługi rekreacji weekendowej
- stosunkowo wysoki popyt na turystykę historyczną i sentymentalną

ZAGROŻENIA

- skala wyzwań cywilizacyjnych znacznie przekraczająca możliwości budżetu miasta i gminy
- duża konkurencja przy ubieganiu się o bezzwrotne środki pomocowe
- niestabilność ogólnokrajowych rozwiązań prawnych i duży stopień nieprzewidywalności kluczowych decyzji
- niebezpieczeństwo powodzi powodowane przez rzeki Iwnicę i Kwisę
- niedostosowanie struktury wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców do aktualnych i przyszłych, nowoczesnych potrzeb rynku pracy
- utrwalanie w świadomości części mieszkańców zjawiska bezrobocia jako "sposobu na życie",
- zagrożenia wynikające z bezrobocia: przestępczość, alkoholizm, narkomania, pauperyzacja
- niebezpieczeństwo rozwoju zjawisk patologicznych wśród dzieci i młodzieży spowodowane m.in. niewystarczającą ofertą kulturalną i rekreacyjną oraz niską jakością ofert zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy oraz otrzymanych materiałów (m.in. Plan Odnowy Miejscowości Nowogrodziec na lata 2008 - 2015. Aktualizacja; Strategia rozwoju gminy Nowogrodziec na lata 2011 - 2020).